

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Dutch government and politics

Schuszler, P.

Citation

Schuszler, P. (1994). Boekbespreking van: Dutch government and politics. *Acta Politica*, 29: 1994(4), 507-510.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3450205>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3450205>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Boekbesprekingen

Rudy B. Andeweg and Galen A. Irwin, **Dutch Government and Politics**, Hampshire, MacMillan, 1993.

'The aim of the book is to combine a detailed and up-to-date analysis of Dutch politics with a comparative perspective in a form accessible to both a Dutch and a non-Dutch speaking readership', aldus de auteurs in het voorwoord van dit boek. De Leidse hoogleraren Politicologie Andeweg en Irwin zijn in hun analyse niet over één nacht ijs gegaan. Zo begint het eerste hoofdstuk (The Country and the People) met het geografisch ontstaan van het Nederlandse grondgebied, om via de rendierjagers, de eerste golven van immigratie rond 100 AD, de Romeinen, de Germanen en de Middeleeuwen bij de Spaanse overheersing en de Opstand te belanden. Het hoofdstuk vervolgt met paragrafen over de recente geschiedenis, de Nederlandse bevolking (religie, sociale klassen) en de structuur van de Nederlandse economie. Een eerste, geografisch, historisch, sociaal en economisch beeld is dan geschetst.

Het tweede hoofdstuk behandelt Nederland als een land van minderheden. Hierin komt het verzuilde Nederland en de theorie van Lijphart aan bod, maar ook alternatieve interpretaties (neo-marxisme, Daalder) passeren (kort) de revue. Het hoofdstuk sluit af met een paragraaf over ontzuiling en de consequenties daarvan.

Politieke partijen en het Nederlandse partijsysteem staan centraal in hoofdstuk 3. De auteurs beschrijven de geschiedenis van de politieke stromingen aan de hand van de meest relevante historische figuren (Kuyper, Domela Nieuwenhuis, Thorbecke, Oud en Wiegel). Wel is het merkwaardig dat in de paragraaf 'Other parties' niet de naam van Van Mierlo valt bij de oprichting van D'66 (de eerste Nederlandse politicus op de voorpagina van de New York Times!). Hierdoor komt een opmerking in een later hoofdstuk 'in 1989 Hans van Mierlo helped revive the fortunes of D66' (p.106) uit de lucht vallen. Aardig is het uitstapje naar de (multi-) dimensionaliteit in het partijsysteem, gebaseerd op eigen onderzoek van de auteurs onder politieke partijleden in 1986. Door de leden te vragen zichzelf op een links-rechts dimensie te plaatsen, volgt het bekende rijtje CPN-PSP-PPR-EVP-PvdA-D66-CDA-VVD-GPV-RPF-SGP. Door daarna de standpunten van de partijen op de issues Inkomensverschillen en Euthanasie in beeld te brengen wordt ook direct de multi-dimensionaliteit in het partijlandschap geïntroduceerd.

H. Blokland: Charles Taylor over individualism, politics and morality.

Taylor, Ch. (1991), 'Autonomy, In: A. Kuper (ed.), *Power, autonomy and freedom*. Essays on the moral dimensions of political theory, Cambridge: Cambridge University Press.

Taylor, Ch. (1987), *Radical Democracy*, Cambridge: Cambridge University Press.

Taylor, Ch. (1985), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, 13, 1-21.

Taylor, Ch. (1984), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, 12, 1-21.

Taylor, Ch. (1983), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, 11, 1-21.

Taylor, Ch. (1982), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, 10, 1-21.

Taylor, Ch. (1981), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, 9, 1-21.

Taylor, Ch. (1980), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, 8, 1-21.

Taylor, Ch. (1979), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, 7, 1-21.

Taylor, Ch. (1978), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, 6, 1-21.

Taylor, Ch. (1977), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, 5, 1-21.

Taylor, Ch. (1976), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, 4, 1-21.

Taylor, Ch. (1975), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, 3, 1-21.

Taylor, Ch. (1974), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, 2, 1-21.

Taylor, Ch. (1973), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, 1, 1-21.

Taylor, Ch. (1972), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, 0, 1-21.

Taylor, Ch. (1971), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -1, 1-21.

Taylor, Ch. (1970), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -2, 1-21.

Taylor, Ch. (1969), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -3, 1-21.

Taylor, Ch. (1968), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -4, 1-21.

Taylor, Ch. (1967), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -5, 1-21.

Taylor, Ch. (1966), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -6, 1-21.

Taylor, Ch. (1965), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -7, 1-21.

Taylor, Ch. (1964), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -8, 1-21.

Taylor, Ch. (1963), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -9, 1-21.

Taylor, Ch. (1962), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -10, 1-21.

Taylor, Ch. (1961), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -11, 1-21.

Taylor, Ch. (1960), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -12, 1-21.

Taylor, Ch. (1959), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -13, 1-21.

Taylor, Ch. (1958), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -14, 1-21.

Taylor, Ch. (1957), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -15, 1-21.

Taylor, Ch. (1956), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -16, 1-21.

Taylor, Ch. (1955), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -17, 1-21.

Taylor, Ch. (1954), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -18, 1-21.

Taylor, Ch. (1953), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -19, 1-21.

Taylor, Ch. (1952), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -20, 1-21.

Taylor, Ch. (1951), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -21, 1-21.

Taylor, Ch. (1950), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -22, 1-21.

Taylor, Ch. (1949), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -23, 1-21.

Taylor, Ch. (1948), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -24, 1-21.

Taylor, Ch. (1947), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -25, 1-21.

Taylor, Ch. (1946), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -26, 1-21.

Taylor, Ch. (1945), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -27, 1-21.

Taylor, Ch. (1944), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -28, 1-21.

Taylor, Ch. (1943), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -29, 1-21.

Taylor, Ch. (1942), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -30, 1-21.

Taylor, Ch. (1941), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -31, 1-21.

Taylor, Ch. (1940), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -32, 1-21.

Taylor, Ch. (1939), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -33, 1-21.

Taylor, Ch. (1938), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -34, 1-21.

Taylor, Ch. (1937), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -35, 1-21.

Taylor, Ch. (1936), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -36, 1-21.

Taylor, Ch. (1935), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -37, 1-21.

Taylor, Ch. (1934), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -38, 1-21.

Taylor, Ch. (1933), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -39, 1-21.

Taylor, Ch. (1932), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -40, 1-21.

Taylor, Ch. (1931), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -41, 1-21.

Taylor, Ch. (1930), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -42, 1-21.

Taylor, Ch. (1929), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -43, 1-21.

Taylor, Ch. (1928), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -44, 1-21.

Taylor, Ch. (1927), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -45, 1-21.

Taylor, Ch. (1926), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -46, 1-21.

Taylor, Ch. (1925), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -47, 1-21.

Taylor, Ch. (1924), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -48, 1-21.

Taylor, Ch. (1923), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -49, 1-21.

Taylor, Ch. (1922), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -50, 1-21.

Taylor, Ch. (1921), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -51, 1-21.

Taylor, Ch. (1920), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -52, 1-21.

Taylor, Ch. (1919), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -53, 1-21.

Taylor, Ch. (1918), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -54, 1-21.

Taylor, Ch. (1917), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -55, 1-21.

Taylor, Ch. (1916), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -56, 1-21.

Taylor, Ch. (1915), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -57, 1-21.

Taylor, Ch. (1914), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -58, 1-21.

Taylor, Ch. (1913), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -59, 1-21.

Taylor, Ch. (1912), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -60, 1-21.

Taylor, Ch. (1911), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -61, 1-21.

Taylor, Ch. (1910), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -62, 1-21.

Taylor, Ch. (1909), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -63, 1-21.

Taylor, Ch. (1908), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -64, 1-21.

Taylor, Ch. (1907), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -65, 1-21.

Taylor, Ch. (1906), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -66, 1-21.

Taylor, Ch. (1905), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -67, 1-21.

Taylor, Ch. (1904), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -68, 1-21.

Taylor, Ch. (1903), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -69, 1-21.

Taylor, Ch. (1902), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -70, 1-21.

Taylor, Ch. (1901), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -71, 1-21.

Taylor, Ch. (1900), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -72, 1-21.

Taylor, Ch. (1899), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -73, 1-21.

Taylor, Ch. (1898), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -74, 1-21.

Taylor, Ch. (1897), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -75, 1-21.

Taylor, Ch. (1896), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -76, 1-21.

Taylor, Ch. (1895), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -77, 1-21.

Taylor, Ch. (1894), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -78, 1-21.

Taylor, Ch. (1893), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -79, 1-21.

Taylor, Ch. (1892), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -80, 1-21.

Taylor, Ch. (1891), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -81, 1-21.

Taylor, Ch. (1890), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -82, 1-21.

Taylor, Ch. (1889), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -83, 1-21.

Taylor, Ch. (1888), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -84, 1-21.

Taylor, Ch. (1887), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -85, 1-21.

Taylor, Ch. (1886), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -86, 1-21.

Taylor, Ch. (1885), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -87, 1-21.

Taylor, Ch. (1884), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -88, 1-21.

Taylor, Ch. (1883), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -89, 1-21.

Taylor, Ch. (1882), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -90, 1-21.

Taylor, Ch. (1881), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -91, 1-21.

Taylor, Ch. (1880), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -92, 1-21.

Taylor, Ch. (1879), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -93, 1-21.

Taylor, Ch. (1878), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -94, 1-21.

Taylor, Ch. (1877), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -95, 1-21.

Taylor, Ch. (1876), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -96, 1-21.

Taylor, Ch. (1875), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -97, 1-21.

Taylor, Ch. (1874), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -98, 1-21.

Taylor, Ch. (1873), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -99, 1-21.

Taylor, Ch. (1872), 'The politics of the self', in: *Journal of Political Philosophy*, -100, 1-21.

Over de verkiezingen gaat het in hoofdstuk 4. Hier beginnen de details soms wat te storen: is het relevant om aan te geven dat er een som van 25000 gulden gestort moet worden wanneer een partij mee wil doen aan de verkiezingen (en deze weer terugkrijgt als de partij 75% van 'the national electoral quotient' verkrijgt)? Ook dit hoofdstuk sluit af met eigen onderzoek, ditmaal naar de 'ideological heartlands' van de PvdA, de VVD en het CDA. Door de eerder geïntroduceerde economische dimensie (inkomensverschillen) en een libertaire dimensie (abortus) in een kwadrant te plaatsen, ontstaan vlakken waarbij voorspeld kan worden dat CDA, PvdA of VVD daarin beter zullen scoren dan andere politieke partijen. Dit blijkt inderdaad, zij het niet geheel overtuigend, op te gaan.

De hoofdstukken 5 en 6 behandelen de posities van respectievelijk het kabinet en het parlement. Ook hier brengen de auteurs weer veel onder de aandacht, zoals in hoofdstuk 5 politicologisch onderzoek naar coalitievorming (De Swaan, Lijphart, Daudt) en in hoofdstuk 6 het functioneren van het parlement (Polsby, Wolters, de parlementsonderzoeken van 1979 en 1990). Het zijn opnieuw goed en vlot geschreven hoofdstukken, waarin de smeuïge anekdotes wederom niet ontbreken. Fraai is wat de Nederlandse politicoloog Daalder in 1955 meemaakte bij het inleveren van een Engelstalig artikel. Daarin schreef hij dat Nederlandse ministers *serving with*, dus niet *under* de minister-president. Het kostte hem vervolgens meer dan een uur uitleg aan de eindredacteur van het tijdschrift dat dit géén gebrekkige talenkennis was, maar een juiste weergave van de Nederlandse politieke praktijk! Dergelijke anekdotes houden het boek voortdurend levendig.

De titel van hoofdstuk 7 luidt voluit: 'The Policy-Making Process: Territorial Centralisation and Functional Decentralisation'. De titel geeft dus al aan dat hier nogal wat overhoop gehaald gaat worden. En inderdaad: na een beknopte behandeling van provincies en gemeenten wordt in de paragraaf over functionele decentralisatie de rol van belangengroepen (de PBO, de SER, andere adviesorganen, zelfs de ondergang van de EVC komt aan bod!) en verklaringen voor het neo-corporatisme in Nederland beschreven. Nog steeds als onderdeel van de paragraaf over functionele decentralisatie volgt dan een verhandeling over de gefragmenteerde Nederlandse bureaucratie, waar aan het slot ook nog de consequenties van het proces van Europese eenwording van het Nederlandse beleidsvormingsproces langs komen. Dit wordt allemaal toch wat te veel van het goede. Deze zaken (de 13 onverenigbare departementen en de Europese Unie) zijn belangrijk genoeg om een zelfstandige plaats in het boek te krijgen.

De hoofdstukken 8 en 9, handelend over respectievelijk sociaal-economisch en buitenlands beleid, zijn in het voorwoord gintroducteerd als voorbeelden van beleidsvelden met (hoofdstuk 8) en zonder (hoofdstuk 9) neo-corporatistische arrangementen. Beide beleidsvelden staan bovendien bekend als *Dutch diseases*, in verband met respectievelijk het aanwenden van tijdelijke aardgasinkomsten voor permanente uitgaven (de welvaartsstaat) en het de kop opstekende neutralisme in de jaren '80. Wat in hoofdstuk 8 echter volgt, is een rommelige samenvatting van de economische stand van zaken. Het begint met 'The return (? PS) of the "Dutch disease"', waarna paragrafen volgen over werkloosheid (en de krapte op de arbeidsmarkt tij-

dens de jaren '60, die de instroom van Marokkaanse en Turkse werknemers tot gevolg had), de omvang van de publieke sector en de overheidsschuld. Geen woord over de voorbeelden van neo-corporatistische arrangementen in dit beleidsveld. Ook op de economische analyse valt nogal wat af te dingen: de inzakkende groei op de wereldmarkt, de tweede oliecrisis van 1979, de rol van de grote oliemaatschappijen bij de exploitatie van het aardgas, het komt allemaal niet ter sprake. Daarmee is dit hoofdstuk het zwakste deel van het boek, waarin maar ten dele antwoord wordt gegeven op de vooraf geformuleerde vragen.

Met hoofdstuk 9 komen de auteurs weer duidelijk op voor hen bekender terrein. Het buitenlands beleid van Nederland beschrijven zij aan de hand van de titel van oud-VVD voorman Voorhoeve's proefschrift: *Peace, profits and principles*. In de NATO-paragraaf (peace) concentreren zij zich sterk op de vredesdemonstraties en de 'dual-track decision', die uitmondde in 'one of the most ingenious depoliticisation ploys in the history of consociationalism': het van premier Lubbers afkomstige besluit in 1984 om de Nederlandse beslissing over plaatsing van de kruisraketten te laten afhangen van het aantal SS-20 raketten aan de Sovjetkant. Ook de tegenstanders van de *Hollanditis*-diagnose komen in deze paragraaf aan bod. De drie andere paragrafen geven beschrijvingen van de positie van Nederland in de EG (profits), de VN (principles) en een evaluatie van de drie constanten in het buitenlands beleid. Deze laatste paragraaf sluiten de auteurs af met de prachtige slotzin: 'The Dutch may have too little sense of history to maintain traditions, but they are also too conservative to throw them overboard'.

'The capability of a fragmented system' is de titel van het tiende en laatste hoofdstuk, waarin de auteurs zoeken naar de centripetale krachten en integrerende mechanismen die het Nederlandse politieke systeem bij elkaar houden. Zij wijzen op de onderliggende consensus (met het Nederlands voetbalelftal dat van Duitsland wint als voorbeeld), de cruciale rol van experts (SER, CBS, CPB, RPD, WRR 'and even' het SCP), de politieke rol van de rechters en de toenemende rol van de EG als zondebok bij moeilijke beslissingen.

Het boek sluit af met suggesties voor verder lezen, de belangrijkste databestanden (NKO, parlementsonderzoeken, *niet* de Eurobarometers), een uitgebreide, voornamelijk Engelstalige bibliografie en een Index op zaken en personen.

Het feit dat de auteurs beide politicologen zijn, wreekt zich alleen in het economische hoofdstuk 8 en verder in het weinig juridische gehalte van het boek. Het Nederlandse rechtssysteem, meestal een vast onderdeel van dit soort inleidingen, komt alleen uiterst summier aan bod in het laatste hoofdstuk, als het gaat over de politieke rol van de rechter. Juist dat feit, de rechter als politicus, had aparte aandacht voor de Nederlandse rechtspraak kunnen rechtvaardigen. Dat de auteurs geen juristen zijn, had de lezer ook al duidelijk kunnen worden uit een opmerking als 'the distinction between *formateurs* and *informateurs* is of little significance' en het volgende citaat: 'Parliamentary oversight is based on Article 42 of the Constitution: "The Government shall comprise the King and the Ministers. The ministers, and not the King, shall be responsible for acts of Government".' Iedere jurist zal direct hebben ingegrepen (en de tussenzin hebben geschrapt).

Het is hiervoor al enkele malen gezegd: Andeweg en Irwin kunnen boeiend schrijven, en in de paragrafen waarin zij andere meningen aan bod laten komen, dwingen zij de lezer tot meedenken. Het is dan ook een boek dat zonder meer kan worden aangeraden als een boeiende, politicologische inleiding in de Nederlandse politiek.

P. Schuszler

Dennis C. Mueller, **The Public Choice Approach to Politics**, Edward Elgar, Aldershot 1993.

The Public Choice Approach to Politics is a collection of papers on public choice, previously published by Dennis Mueller. The book contains early contributions to this literature, which are focused on the extent to which vote-trading or logrolling may increase social welfare, and recent work on the future of public choice, which has been published in the 1993 volume of the journal *Public Choice*. The book starts with an autobiographical essay in which Mueller describes his career in public choice, which he combined with work in the field of industrial organization. He attributes his presence in both fields 'entirely to chance', although, looking back, he notes some similarities between these different and separate interests. In his view, public choice focuses on government as an organization 'for economizing on decision-making costs in joint consumption activities', while industrial organization, in the Coase-Williamson tradition, analyses firms as 'teams of factor owners brought together to achieve gains from cooperation in production'. Still, these similarities are hardly convincing reasons for someone to become involved in both these fields, so Mueller's contributions to public choice must indeed be conceived as a matter of luck.

In the last chapter of the book public choice is defined as 'all works that assume rational, self-interested behaviour on the part of all political actors ... regardless of how formal the analysis may be in terms of mathematical modelling, or whether it appears in an economics, political science, sociology or other journal' (p. 510). It is an 'inherently interdisciplinary' field, as Mueller notes, which covers most of the topics in political science, such as voting rules, party behaviour, coalition formation, voting theory, and bureaucracy. Mueller also typifies this literature as 'the economics of politics' (p. 431), which contains positive as well as normative models of collective decision-making based on the postulate of man as a self-interested utility maximizer. He does not make a distinction between 'public choice' and 'social choice', but uses these terms interchangeably to refer to a single body of literature spanning the works of Arrow and Buchanan, Sen and Downs, and all the other analyses of government and political behaviour that uses the methodology of economics, broadly defined, that assumes that individuals rationally seek to advance their self interest' (p. 424). Given the large number of topics in this literature, it is not surprising that Mueller's work only covers a limited number. In the book his contributions are classified under six headings.

Part I contains Mueller's work on the contractarian approach to public choice, which includes contributions on Rawls' theory of justice, the nature of constitutional rights, and the ethical implications of both individualism and contractarianism as ethical postulates. *Part II* deals with electoral and voting rules, and pays attention to probabilistic voting and voting by veto. *Part III* addresses the composition and size of government. Two contributions go into the effect interest groups may have on the size of government. The last contribution in this part is a survey of public choice literature on the growth of government, which later appeared as chapter 17 in Mueller's monograph *Public Choice II*.

Part IV contains two contributions on the Virginia School of public choice, and in particular the work of one of its members, James M. Buchanan. In his essay on Buchanan, Mueller reviews Buchanan's contractarian approach. *Part V* contains Mueller's famous survey of the public choice literature, which appeared in the *Journal of Economic Literature* and formed the basis of his 1979 monograph on *Public Choice*. This monograph was subsequently thoroughly revised and extended, and appeared as *Public Choice II* in 1989. *Part VI* concludes the book and goes into what are perhaps the most interesting issues, namely the methodology and future of public choice.

Mueller's concern with the public choice methodology and in particular the *homo economicus* postulate, is apparent in several contributions. This postulate simply states that individuals seek to advance their own interest rationally. Using this 'unromantic view of man's nature' (p. 419), the public choice literature contains a large number of rather cynical and pessimistic conclusions about the functioning of democratic governmental institutions. The best-known example of this pessimism is perhaps Arrow's paradox. In his essay on 'James M. Buchanan: Economist cum Contractarian' (chapter 22), Mueller claims that this pessimism is not 'some form of ideological bias', but a result of the subject matter itself and the view of man as captured by the *homo economicus* postulate.

Pessimistic results are perhaps disturbing, but not problematic if they are supported by empirical evidence. At this point, the public choice literature still faces some important anomalies, which ought to be problematic for the authors of these elegant analytical models. One example is the voting paradox, another is the large voluntary contributions to the provision of public goods. In his Presidential Address to the Public Choice Society in 1986 (chapter 25), Mueller pays attention to these phenomena and proposes to replace the 'rational egoism' postulate with what he calls 'adaptive egoism'. Building on behavioural psychology he stresses the importance of past experience for human behaviour. Behaviour is affected not only by what may happen in the future, but also by what happened in the past, since, as a result of learning, individuals can be conditioned to act in a specific way in recurrent situations by rewarding some and punishing other kinds of behaviour. Mueller correctly stresses the importance of a deontological or backward-looking perspective for the future development of public choice instead of the teleological or forward-looking perspective that the rationality postulate implies.

However, it is questionable whether adaptive or learning behaviour can be modelled 'as if' an individual maximizes a 'socially conditioned or an evolutionary moulded objective function' (p. 505). In Mueller's view the individual's objective function